Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	**PWYLLGOR GWAITH**
Dyddiad:	**23 GORFFENNAF 2024**
Pwnc:	**MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW, ALLDRO 2023/24**
Deilydd Portffolio:	**Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID**
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	**MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151**
Awdur yr Adroddiad: **Ffôn:** **E-bost:**	**BETHAN HUGHES-OWEN – RHEOLWR GWASANAETHAU CYFRIFEG** 01248 752663 BETHANOWEN2@YNYSMON.LLYW.CYMRU
Aelodau Lleol:	**Amherthnasol**

A –Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau:

1. Ar 9 Mawrth 2023, gosododd y Cyngor gyllideb net ar gyfer 2023/24 gyda gwariant net y gwasanaethau o £174.569m, i'w gyllido o incwm y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a grantiau cyffredinol, yn ogystal â £3.780m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cynnwys cyfanswm o £3.109m ar gyfer eitemau cyffredinol ac eitemau eraill na chynlluniwyd ar eu cyfer. Gosodwyd cyllideb o £2.893m ar gyfer Premiwm y Dreth Gyngor, sef cynnydd o £0.943m. Gosodwyd cyllideb gytbwys gyda'r cynnydd o 5.00% y cytunwyd arno yn y Dreth Gyngor.

2. Fel y llynedd, nid yw'r gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys unrhyw ofynion ar y gwasanaethau i wneud arbedion.

3. Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor ar ddiwedd chwarter 4, 31 Mawrth 2024. Cyflwynir adroddiad pellach i'r Pwyllgor Gwaith ar ôl cwblhau'r Datganiad Cyfrifon drafft.

4. Y sefyllfa ariannol gyffredinol a ragwelir ar gyfer 2023/24, gan gynnwys Cyllid Corfforaethol a chronfa'r Dreth Gyngor, yw tanwariant o £1.732m. Mae hyn yn 0.99% o gyllideb net y Cyngor ar gyfer 2023/24. Mae'r rhesymau dros y sefyllfa ariannol hon yn cael eu nodi yn yr adroddiad sydd ynghlwm.

5. Argymhellir:-

   (i) Nodi'r sefyllfa a nodir yn Atodiadau A a B mewn perthynas ag alldro ariannol yr Awdurdod ar gyfer 2023/24.

   (ii) Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2023/24, y manylir arnynt yn Atodiad C;

   (iii) Nodi'r modd y caiff costau asiantaeth ac ymgynghorwyr eu monitro ar gyfer 2023/24 yn Atodiadau CH, D a DD.

   (iv) Nodi bod balans o £15.694m yn cael ei amcangyfrif ar gyfer balansau cyffredinol y Cyngor ar 31 Mawrth 2024.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a phan wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol – Adroddiad monitro yw hwn ac nid oes opsiynau i'w hystyried.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Ydi		

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae hwn yn adroddiad ar gyfer monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio gydag adroddiadau eraill i osod y strategaeth ariannol ar gyfer y tymor canolIG a'r gyllideb flynyddol. Bydd anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu wrth osod y gyllideb flynyddol.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	Amherthnasol
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Ymgynghorwyd â dinasyddion Ynys Môn fel rhan o broses gosod cyllideb 2023/24 ac ymgynghorir â nhw ynghylch cyllidebau yn y dyfodol.
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd.	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amherthnasol

	E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi ystyried yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 4 Mehefin 2024, ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r Tîm Arweinyddiaeth ac mae'r sylwadau a wnaed wedi cael eu hystyried.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Caffael	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Mae'r Panel Sgriwtini Cyllid wedi adolygu'r sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn ei gyfarfod ar 6 Mehefin 2024.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol

F - Atodiadau:

- Atodiad A – Adroddiad Alldro Refeniw Dros Dro ar gyfer 2023/24
- Atodiad B – Tabl Alldro Dros Dro 2023/24
- Atodiad C – Crynodeb o sefyllfa Cyllidebau wrth Gefn ar gyfer 2023/24
- Atodiad CH - Gwybodaeth ynglŷn â monitro Staff Asiantaeth 2023/24
- Atodiad D - Gwybodaeth ynglŷn â monitro Ymgynghorwyr 2023/24

Ff - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Cyllideb Refeniw 2023/24 (fel y cafodd ei hargymell gan y Pwyllgor hwn ar 2 Mawrth 2023 a'i mabwysiadu gan y Cyngor Sir ar 9 Mawrth 2023).

ATODIAD A

MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW – ALLDRO

1. BALANSAU CYFFREDINOL

Roedd gan Gronfa'r Cyngor gronfeydd wrth gefn clustnodedig o £19.637m a chronfeydd wrth gefn ysgolion gwerth £6.716m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Ar ôl archwilio'r cyfrifon, arweiniodd yr alldro ar gyfer 2022/23 at falans cyffredinol o £14.039m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol gyfredol.

Mae sefyllfa'r balansau cyffredinol ar ddiwedd y chwarter fel a ganlyn:-

Cyfarfod y Pwyllgor Gwaith / Symudiad	Swm	Sylwadau
	£	
Balans Agoriadol 1 Ebrill 2023	(14.039)	Yn unol â'r datganiadau ariannol wedi'u harchwilio.
Cyllido Cyllideb Refeniw 2023/24	3.780	Yn unol â phenderfyniad y Cyngor ar 9 Mawrth 2023
Ad-daliad Trethi Busnes Oriel Ynys Môn	(1.220)	Mae'r Cyngor wedi apelio'n llwyddiannus yn erbyn Gwerth Trethadwy Oriel Ynys Môn, yn dyddio'n ôl i 2010. Mae hyn yn golygu bod y Cyngor wedi derbyn ad-daliad am y rhan fwyaf o'r trethi busnes a dalwyd ers 2010.
Ad-daliadau Trethi Busnes – Adeiladau Eraill y Cyngor	(0.428)	Mae'r Cyngor wedi apelio'n llwyddiannus yn erbyn Gwerth Trethadwy nifer o adeiladau'r Cyngor, gan gynnwys ysgolion sydd wedi cau, llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden, yn dyddio'n ôl i 2017.
Canolfan Addysg y Bont – Atgyweirio'r To	0.034	Cafodd taliad dargadw terfynol ei wneud yn 2023/24 mewn perthynas â gwaith atgyweirio a wnaed yn 2022/23.
Trosglwyddo o Gronfeydd clustnodedig	(2.001)	Mae adolygiad o gronfeydd wedi nodi nifer o gronfeydd wrth gefn clustnodedig nad oes eu hangen bellach, neu lle mae'r risg y crëwyd y gronfa wrth gefn ar ei gyfer wedi newid, gan olygu bod modd lleihau'r cyllid clustnodedig.
Balans Cau heb ei Archwilio fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2024	**(13.874)**	
Gwarged Refeniw 2023/24	(1.732)	Gweler gweddill yr adroddiad ac Atodiad B.
Balans Cau Diwygiedig heb ei Archwilio, fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2024	**(15.606)**	
Cyllid ar gyfer Cyllideb Refeniw 2024/25	4.425	Yn unol â phenderfyniad y Cyngor ar 7 Mawrth 2024.
Balansau Cyffredinol sydd ar gael	**(11.181)**	**Mae'n cyfateb i 6.1% o gyllideb gwariant refeniw net y Cyngor ar gyfer 2024/25.**

Yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2024, derbyniodd y Cyngor yr argymhelliad y dylai'r Cyngor ddal o leiaf 5% o gyllideb refeniw net 2024/25 fel balansau cyffredinol. Mae hyn gyfystyr â ffigwr o £9.2m. o ganlyniad, rhagwelir bod lefel y balansau cyffredinol sydd ar gael £2m yn uwch na'r isafswm hwn.

2. PERFFORMIAD ARIANNOL FESUL GWASANAETH

2.1 Mae manylion y perfformiad ariannol fesul gwasanaeth wedi'i nodi yn Atodiad B. Y sefyllfa ar 31 Mawrth 2024, cyn archwilio'r cyfrifon, yw tanwariant o £1.676m. Rhagwelir tanwariant o £401k ar Gyllid Corfforaethol. Yn ogystal â hyn, rhagwelir y bydd incwm o gasglu'r Dreth Gyngor safonol a Phremiwm y Dreth Gyngor £0.337m yn is na'r gyllideb. Y rhagolwg presennol ar gyfer cyllideb refeniw 2023/24 yw tanwariant o £1.732m.

2.2 Mae Tabl 1 isod yn crynhoi'r amrywiannau sylweddol (tua £100k neu fwy):-

Tabl 1

Crynodeb o Amrywiannau yn y Gyllideb Refeniw fesul Gwasanaeth ar gyfer 2023/24

	(Tan) / Gorwariant £'000	%
Addysg Ganolog	(512)	(9.88)
Diwylliant	(112)	(7.75)
Oedolion	(585)	(1.64)
Gwasanaethau Plant	1,403	10.68
Gwastraff	(513)	(5.06)
Eiddo	106	(4.91)
Datblygu Economaidd	(500)	(14.65)
TGCh	(546)	(12.48)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	(182)	(5.65)
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer ac nad oes modd eu rheoli – yswiriant, costau cyfalaf pensiynau a dyledion drwg	595	
Costau Cyllido Cyfalaf	(181)	(4.17)
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Budd-daliadau Eraill	(574)	(8.36)
Defnyddio Cyllidebau Wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	(307)	
Y Dreth Gyngor – Cynyddu'r Debyd	337	0.71
Arall (cyfanswm yr amrywiannau gwerth llai na £100k)	(161)	(0.62)
Cyfanswm gor / (tan)wariant yr Amrywiannau (heb gynnwys arian cyllido)	**(1,732)**	**(1.02)**

3. ESBONIAD AM YR AMRYWIANNAU SYLWEDDOL

3.1 Dysgu Gydol Oes

3.1.1 Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion

Ar ôl i'r Cyngor osod y gyllideb ar gyfer ysgolion, mae cyfrifoldeb am y gyllideb yn cael ei ddatganoli i'r ysgolion ac mae unrhyw dan neu orwariant blynyddol yn cael ei ddal yng nghronfeydd wrth gefn yr ysgolion unigol. Erbyn hyn, mae balansau cronfeydd wrth gefn ysgolion yn £5.577m, o gymharu â £6.716m ar 31 Mawrth 2023. Ar hyn o bryd, mae 5 ysgol mewn diffyg yn y sector cynradd.

Addysg Ganolog

3.1.2 Roedd tanwariant o £512k (9.88%) ar alldro yn y gwasanaeth. Mae hyn yn uwch na'r tanwariant o £326k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 3. Mae llawer o'r cyllidebau hyn yn seiliedig ar y galw, gan olygu bod rhagweld y sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn yn anodd.

3.1.3 Mae nifer o feysydd sy'n tan a gorwario o fewn y Gwasanaeth. Mae'r newidiadau mwyaf sylweddol o gymharu â'r hyn a nodwyd yn chwarter 3 yn cael eu rhestru isod:-

- Eithriadau Cynradd – Roedd gorwariant o £85k ar ddiwedd alldro, ac mae hyn yn symudiad o £158k o gymharu â thanwariant o £73k a nodwyd yn chwarter 3. Gorwariant o £90k yn y cyllidebau Trwsio a Chynnal a Chadw sydd i gyfrif am hyn ac roedd costau o £40k yn gysylltiedig â chau ysgol gynradd yn uwch na'r disgwyl.

- Cludiant Ysgol (Tacsis a Bysiau) – Roedd tanwariant o £156k ar alldro, ond y rhagolwg yn chwarter 3 oedd tanwariant o £121k. Gan fod gofynion disgyblion wedi newid, daethpwyd â 2 gytundeb i ben yn ystod y chwarter olaf gan ostwng y cyfanswm terfynol.

- Addysg Ganolog – Yn yr adroddiad chwarter 3,y rhagolwg oedd tanwariant o £109k ar y pennawd hwn, ond roedd y tanwariant wedi codi i £161k erbyn alldro. Roedd hyn o ganlyniad i gostau gwirio Cofnodion Troseddol £10k yn is na'r disgwyl, a dynodwyd costau staff yn erbyn grant refeniw ychwanegol.

- Rhagwelwyd byddai cyllideb Strategaeth ADY Môn a Gwynedd gydbwyso, ond roedd tanwariant o £86k ar alldro. Mae hyn yn newid sylweddol, ond, gan fod y cytundeb rhwng Cynghorau Môn a Gwynedd yn weithredol bellach, bydd yn bosib rhagweld gwariant yn erbyn ein cyllideb yn fwy cywir yn y dyfodol. Yn ystod chwarter olaf y flwyddyn ariannol, roedd y sefyllfa ariannol wedi gwella o ganlyniad i swyddi gweigion a derbyniwyd incwm ychwanegol nad oedd wedi cael ei rhagweld yn flaenorol.

- Anghenion Dysgu Ychwanegol (deddfwriaeth newydd) – Roedd tanwariant o £119k ar alldro, o gymharu â thanwariant o £30k yn chwarter 3. Mae'r tanwariant wedi cynyddu oherwydd bod modd rhoi costau staff yn erbyn y grant Darpariaeth ADY. Roedd y galw am y "Cynllun Cyfeirio" hefyd yn is na'r disgwyl.

- Darpariaeth Blynyddoedd Cynnar -Tanwariant o £150k ar alldro, o gymharu â rhagolwg o danwariant o £112k yn chwarter 3. Roedd elfen o'r gyllideb wedi'i chadw'n ôl rhag ofn y byddai angen gwneud gwaith brys, ond nid oedd angen gwaith o'r fath yn ystod y flwyddyn gan olygu nad oedd y gyllideb wedi'i gwario.

3.1.4 Diwylliant

Roedd tanwariant o £112k (7.75%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro. Yr alldro a ragwelwyd yn chwarter 3 oedd tanwariant o £17k. Mae hyn yn newid sylweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf. Mae'r newid mwyaf yn y gwasanaeth Llyfrgelloedd, gan fod y gwasanaeth wedi gallu gwrthbwyso amser staff yn erbyn grantiau a dderbyniwyd, derbyniwyd ad-daliad Trethi Busnes annisgwyl ac roedd arbedion nad oeddent wedi'u rhagweld yn y gwasanaeth Talnet hefyd. Bu cynnydd uwch na'r disgwyl mewn incwm yn y gwasanaeth Archifau yn ystod y chwarter olaf hefyd.

3.2 Gofal Cymdeithasol Oedolion

3.2.1 Roedd tanwariant o £585k (1.64%) yn y gwasanaeth ar alldro ac mae hyn yn newid sylweddol o gymharu â gorwariant o £188k a ragwelwyd yn chwarter 3. Mae'r gwasanaeth hwn yn cael ei arwain gan y galw, felly, mae'n anodd llunio rhagolygon.

3.2.2 Mae'r elfennau yn yr amrywiant yn yr alldro yn cael eu dangos yn Nhabl 2 isod, a cheir esboniadau am yr amrywiannau isod:-

Tabl 2

Dadansoddiad o Sefyllfa'r Gwasanaethau Oedolion ar Alldro 2023/24

Gwasanaeth	Dadansoddiad o Incwm / Gwariant								
	Preswyl	**Nyrsio**	**Gofal Cartref**	**Gofal Dydd**	**Llety â Chymorth**	**Staffio**	**Arall**	**Grantiau a Chronfeydd Wrth Gefn**	**Cyfanswm**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Rheoli a Chymorth	0	0	0	0	0	(67)	(171)	(81)	**(319)**
Gwasanaethau ar gyfer yr Henoed	(74)	193	202	0	0	164	(130)	(118)	**237**
Anableddau Corfforol	635	(21)	279	0	0	31	(16)	(407)	**501**
Anableddau Dysgu	258	0	(157)	116	402	14	(105)	(424)	**104**
Iechyd Meddwl	328	0	34	0	145	(86)	(25)	(332)	**64**
Uned Ddarparu	352	0	(686)	(158)	(46)	(367)	(51)	(11)	**(967)**
Uned Ddarparu - Incwm	(287)	0	0	82	0	0	0	0	**(205)**
Cyfanswm Pobl Hŷn a'r Gyfarwyddiaeth Oedolion	**1,212**	**172**	**(328)**	**40**	**501**	**(311)**	**(498)**	**(1,373)**	**(585)**

3.2.3 **Rheoli a Chymorth**: Mae'r tanwariant wedi cynyddu o £202k yn chwarter 3 i £319k ar alldro. Mae hyn yn ganlyniad i dderbyn incwm grant ychwanegol gan WCCIS (System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymraeg), a chafwyd dwy swydd wag yn ystod y chwarter olaf.

3.2.4 **Gwasanaethau ar gyfer yr Henoed:** Mae'r gorwariant o £484k a ragwelwyd yn chwarter 3 wedi gostwng i £237k ar alldro, sef gostyngiad o £247k. Rydym wedi derbyn £104k o incwm ychwanegol o daliadau a ohiriwyd, ac roedd tanwariant o £85k ar DOLS (Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid), gan fod y costau'n is na'r disgwyl.

3.2.5 **Anableddau Corfforol:** Roedd gorwariant o £501k ar alldro ac mae hyn £81k yn uwch na'r gorwariant o £420k a ragwelwyd yn chwarter 3. Mae hon yn gyllideb sy'n cael ei harwain gan y galw ac mae'r adain yn ymateb i achosion sydd wedi codi. O ran gofal preswyl, mae costau wedi cynyddu oherwydd bod cynnydd mewn lleoliadau newydd a newidiadau i gyfraddau'r lleoliadau cyfredol, fodd bynnag, mae rhan o'r cynnydd yma yn cael ei ddigolledu gyda gostyngiad o £35k yng nghostau staffio. Mae'r anfonebau a godwyd wedi cael eu hadolygu ac, yn sgil hynny, roedd angen dyrannu ad-daliadau gwerth £107k i gyfrifon unigol. Mae cleientiaid newydd, newid mewn cyfraddau a chyllido ar y cyd ddim yn digwydd wedi ychwanegu at y gorwariant.

3.2.6 **Anableddau Dysgu:** Mae'r gorwariant yma wedi gostwng o orwariant o £306k yn chwarter 3, i orwariant o £104k ar alldro. Unwaith eto, mae hwn yn wasanaeth sy'n cael ei arwain gan y galw, ac mae gostyngiad mewn costau lleoliadau annibynnol, ynghyd â gofal cartref, a gostyngiad bychan mewn taliadau uniongyrchol, yn cyfrannu at y gostyngiad a ragwelwyd yn y chwarter diwethaf. Mae'r addasiadau cyfrifyddu wedi cael eu hadolygu'n llawn, ac nid oes angen bellach am £187k o groniadau.

3.2.7 **Iechyd Meddwl:** Mae'r gorwariant o £240k a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 3 wedi gostwng i £64k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r ffigwr hwn wedi gostwng trwy ddefnyddio £332k o gyllid grant ychwanegol. Mae'r gwasanaeth hwn yn cael ei arwain gan y galw ac, ar ddechrai'r flwyddyn ariannol, roedd mwy o leoliadau nag y caniatawyd ar eu cyfer yn y gyllideb, ond bu gostyngiad yn y niferoedd yn ystod y chwarter olaf a dyna pan fod y ffigwr yn wahanol i'r rhagolwg ar ddiwedd y chwarter blaenorol.

3.2.8 Uned Ddarparu: Mae'r tanwariant o fewn yr adain hon wedi cynyddu o danwariant o £1,060k yn chwarter 3 i danwariant o £1,172k ar alldro. Derbyniodd Gofal Môn incwm grant ac mae hynny wedi gostwng y costau net, ond bu cynnydd sylweddol mewn cyflogau a chostau asiantaeth oherwydd y galw, fodd bynnag, roedd tanwariant ar gyfleustodau gan fod prisiau ynni wedi gostwng yn ystod trydydd chwarter a chwarter olaf 2023/24. Cynyddodd cyfraniadau cleientiaid yn ystod y chwarter olaf hefyd, ac roedd gwelliant o £81k yn ystod y chwarter.

3.3 Gwasanaethau Plant

3.3.1 Roedd gorwariant o £1,403k (10.68%) yn y gwasanaeth ar alldro a'r rhagolwg yn chwarter 3 oedd gorwariant o £1,000k. Er bod hyn yn ymddangos yn wahaniaeth mawr o gymharu â'r ffigwr a nodwyd yn flaenorol, bu newidiadau mewn pedwar maes allweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf, fel y gwelir isod:-

3.3.2 Plant sy'n Derbyn Gofal: Mae'r gorwariant a ragwelwyd wedi cynyddu o £1,214k yn chwarter 3, i £1,715k ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r gyllideb hon yn cael ei harwain gan y galw, a newidiadau mewn lleoliadau a newidiadau cyfatebol yn y costau sy'n gysylltiedig â lleoliadau, £358k, yw'r rheswm bod y gorwariant a ragwelwyd wedi newid. Mae costau cartrefi clyd wedi cynyddu hefyd yn ystod y chwarter olaf, gan olygu bod cynnydd o £89k mewn cyllidebau sydd eisoes dan bwysau.

3.3.3 Adolygu a Chwynion: Roedd gorwariant o £25k yn cael ei ragweld yn chwarter 3, ac mae gorwariant o £60k ar alldro, sef cynnydd o £35k. Mae hyn yn gysylltiedig â chostau staffio.

3.3.4 Plant ag Anableddau: Rhagwelwyd gorwariant o £12k yn y gyllideb yn chwarter 3, fodd bynnag, roedd tanwariant o £78k yn y gyllideb ar alldro. Roedd ymarfer recriwtio'r adain yn aflwyddiannus, felly, mae'r tanwariant ar staffio wedi cynyddu, roedd costau hyfforddi ar gyfer y tîm yn llawer is na'r disgwyl, mae swm o £25k yn gysylltiedig â gostyngiad yng nghostau rhedeg Bryn Hwfa ac, yn ystod y chwarter olaf, derbyniwyd £24k o incwm gan BIPBC nad oedd wedi'i gynnwys mewn rhagolygon blaenorol.

3.3.5 Plant a Theuluoedd Eraill : Rhagwelwyd gorwariant yn y Gwasanaeth o £64k yn chwarter 3, ond dim ond £9k yw'r gorwariant ar alldro. Y rheswm am hyn yw bod costau Cyfreithiol yn llai na ragwelwyd ac roedd costau therapi'n llai na'r rhagolygon.

3.3.6 Arweiniodd y cyllidebau eraill o fewn y Gwasanaeth at danwariant net o £305k. Roedd yr amrywiannau a nodwyd yn unol â'r rhai yr adroddwyd arnynt ar ddiwedd chwarter 3, ac roedd y rhan fwyaf o'r tanwariant yn gysylltiedig â thanwariant o £232k ar gostau gweithwyr cymdeithasol.

3.4 Tai (Cronfa'r Cyngor)

3.4.1 Roedd tanwariant o £63k (2.22%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro. Y rhagolwg yn chwarter 3 oedd tanwariant o £85k, ac mae hyn yn wahaniaeth o £23k. Mae'r gwahaniaeth rhwng y rhagolwg a'r alldro yn deillio o'r canlynol:-

3.4.2 Gweinyddu Tai, mae newid o £62k yn yr adain hon ac mae'n gysylltiedig â chanran amser staff ac adnoddau a ddyrannwyd i'r Gwasanaeth Cyfrif Refeniw Tai, gan fod y canran wedi cael ei newid fel rhan o adolygiad diwedd blwyddyn yn ystod y chwarter olaf. Mae newid o (£22k) yn rhagolwg yr adain Strategaeth Tai gan fod yn bosib dyrannu costau staff yn erbyn grantiau. Yn chwarter 3, y rhagolygon ar gyfer y Risg Corfforaethol Digartrefedd oedd cyllideb gytbwys, ond roedd tanwariant o (£89k) ar alldro o ganlyniad bod incwm o fewn y cynllun prydlesu sector preifat yn well na'r gyllideb.

3.5 Rheoleiddio a Datblygu Economaidd

3.5.1 Economaidd a Chymuned (gan gynnwys Cyrchfan a Hamdden)

3.5.1.1 Yn gyffredinol, roedd tanwariant o £500k (14.65%) yn y gwasanaeth ar alldro.

3.5.1.2 Roedd tanwariant o £157k ar elfen Datblygu Economaidd y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn, ond tanwariant o £63k oedd yn cael ei ragweld yn chwarter 3. Yn ystod chwarter olaf y flwyddyn, roedd yn bosib rhoi amser staff yn erbyn grantiau amrywiol a derbyniwyd cyllid ar gyfer gwaith a wnaethpwyd gan ymgynghorwyr pan y bwriad, yn wreiddiol, oedd i'r Gwasanaeth ei gyllido.

3.5.1.3 Yn chwarter 3, roedd disgwyl tanwariant o £35k yn yr adain Cyrchfan ar ddiwedd y flwyddyn, ond yr alldro gwirioneddol yw tanwariant o £135k. Roedd y tanwariant ar staff yn fwy na'r disgwyl oherwydd oedi annisgwyl wrth recriwtio staff, roedd modd rhoi elfennau o amser staff yn erbyn grantiau allanol ac roedd rhai cyllidebau gwariant, yr oedd disgwyl iddynt orwario, wedi tanwario mewn gwirionedd, a defnyddiwyd incwm grant i gyllido gwelliannau. Roedd disgwyl i incwm o fewn yr adain Forwrol fod yn unol â'r gyllideb, fodd bynnag roedd penawdau incwm yn ystod y chwarter olaf yn uwch na'u targedau incwm.

3.5.1.4 Ar alldro roedd tanwariant o £208k yn y gwasanaeth Hamdden, ac mae hyn yn uwch na'r tanwariant o £56k a ragwelwyd yn chwarter 3. Er bod y gwasanaeth yn disgwyl i lefelau incwm ostwng ac i lai o bobl ddefnyddio'r cyfleusterau hamdden oherwydd yr argyfwng costau byw, digwyddodd y gwrthwyneb, ac roedd incwm yn ystod chwarter olaf y flwyddyn yn uwch na'r rhagolygon blaenorol. Mae costau nwy a thrydan wedi cael llai o effaith na'r disgwyl, ac roedd y cyllidebau ar eu cyfer wedi tanwario ar alldro.

3.5.2 Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd

3.5.2.1 Mae tanwariant o £182k (5.65%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro, a'r rhagolwg yn chwarter 3 oedd tanwariant o £111k (3.95%).

3.5.2.2 Mae tanwariant o £16k yn yr adain Gynllunio, o gymharu â rhagolwg o orwariant o £1k yn chwarter 3. Yn ystod y chwarter, mae perfformiad incwm rheoli adeiladu wedi cynyddu ac mae'r targedau incwm wedi cael eu cyflawni oherwydd hynny.

3.5.2.3 Mae tanwariant o £166k yn yr adain Gwarchod y Cyhoedd, o gymharu â thanwariant o £112k a ragwelwyd yn chwarter 3. Y prif amrywiannau o chwarter 3 i alldro yw bod y gwasanaeth rheoli cŵn a phlâu wedi gweld cynnydd mewn incwm, tra bod costau cynelu cŵn yn is. Roedd mwy o swyddi gweigion yn y gwasanaethau Amgylcheddol, mae incwm y gwasanaethau Cofrestru a Marchnadoedd wedi gwella ac mae'n uwch na'r targedau. Er hynny, bu ychydig o gynnydd yng nghostau rhedeg y swyddogaeth Safonau Masnach.

3.6 Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo

3.6.1 Priffyrdd

3.6.1.1 Roedd gorwariant o £79k (0.99%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro. Y swm a ragwelwyd yn chwarter 3 oedd tanwariant o £196k, ac mae hyn yn wahaniaeth o £265k. Er bod rhywfaint o fân amrywiannau o fewn y gwasanaeth, o gymharu â'r ffigyrau yr adroddwyd arnynt yn flaenorol, y prif esboniad am y gwahaniaeth yw, er bod sawl ymgais wedi'i wneud i gael y biliau trydan ar gyfer mannau gwefru cerbydau trydan, ni dderbyniwyd y biliau tan fis Mawrth. Roedd y biliau'n uwch na'r disgwyl a dim ond rhan o'r cyfnod y bu'r mannau gwefru'n weithredol oedd wedi'i gynnwys. Mae croniad o £98k wedi'i gynnwys i gwrdd â chostau trydan terfynol posib pan gytunir ar y swm sy'n weddill gyda'r cyflenwr.

3.6.1.2 Roedd gorwariant o £304k yn y gyllideb Gwaith, gan gynnwys Gwaith Stryd, ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ond mae tanwariant ar gostau Gweinyddu a Meysydd Parcio yn gwrthbwyso'r rhan fwyaf o'r gorwariant hwn.

3.6.2 Gwastraff

3.6.2.1 Roedd tanwariant o £513k (5.06%) yn y gwasanaeth Gwastraff ar alldro ac, yn chwarter 3, roedd disgwyl tanwariant o £301k yn y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn. Y prif ffactor sy'n cyfrannu at gynnydd yn y tanwariant yw incwm ychwanegol a dderbyniwyd ar ôl gwerthu trydan a deunyddiau ailgylchu yn ystod y chwarter olaf.

3.6.2.2 Rhagwelwyd tanwariant o thua £500k ar y contract Casglu Gwastraff oherwydd gorddarpariaeth pan luniwyd y gyllideb wreiddiol.

3.6.3 Eiddo

3.6.3.1 Sefyllfa’r gwasanaeth ar alldro yw gorwariant o £106k (4.91%), o gymharu â thanwariant o £67k a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 3. Esbonnir yr amrywiannau isod.

3.6.3.2 Ni wireddwyd targedau incwm rhent yn y gyllideb, a hynny’n bennaf o ganlyniad i adolygu anfonebau a godwyd. Yn dilyn hynny, tynnwyd nifer o anfonebau oddi ar y system. Canlyniad yr ymarfer hwn oedd bod eiddo amrywiol £100k o dan y targed yn y gyllideb, fodd bynnag, mae cyllidebau Neuadd y Farchnad, Mân Ddaliadau ac unedau Diwydiannol wedi rhagori ar eu targedau incwm.

3.6.3.3 Roedd gorwariant sylweddol o £244k ar y cyllidebau trwsio a chynnal a chadw, o gymharu â rhagolwg o £119k ar ddiwedd y trydydd chwarter. Mae’r gorwariant mwyaf sylweddol yn y cyllidebau mân ddaliadau, £140k, ac Adeiladau Gweinyddu, £70k. Canlyniad gwaith nad oedd modd ei osgoi a gwaith yr oedd angen ei wneud yn dilyn tywydd garw sydd i gyfrif am y gorwariant.

3.6.3.4 Oherwydd bod y rhaglen gyfalaf wedi’i chwtogi, roedd llai o gyfleoedd i ailgodi tâl am gyflogau’r Tîm Dylunio o brosiectau cyfalaf. Oherwydd hynny, y sefyllfa net yw bod y Tîm £154k dros y gyllideb, o gymharu â gorwariant o £88k a ragwelwyd ar ddiwedd y trydydd chwarter.

3.6.3.5 Roedd tanwariant o £65k ar y gwasanaeth glanhau oherwydd oedi cyn hysbysebu swyddi gweigion, ond mae staff wedi eu penodi i’r swyddi erbyn hyn. Mae ailstrwythuro’r tîm Glanhau wedi cymryd llawer mwy o amser na’r disgwyl ac mae hyn, yn ogystal â swyddi gweigion, yn golygu bod tanwariant o £122k ar staffio o fewn y gwasanaeth. Roedd prisiau contractau cyfleustodau’n is na’r disgwyl ac mae hynny wedi arwain at danwariant o £60k. Roedd tanwariant o £78k ar y gyllideb glanhau toiledau cyhoeddus hefyd, ac nid oedd hyn wedi’i ragweld ar ddiwedd chwarter 3.

3.7 Trawsnewid

3.7.1 Roedd tanwariant o £639k (-8.76%) ar gyllideb y Gwasanaeth Trawsnewid ar alldro.

3.7.2 Roedd tanwariant o £3k (0.20%) yn y swyddogaeth AD ar ddiwedd y flwyddyn. Y rhagolwg yn chwarter 3 oedd gorwariant o £12k. Ni fu unrhyw newidiadau sylweddol rhwng chwarter 3 a diwedd y flwyddyn na chyfeiriwyd atynt mewn adroddiadau blaenorol.

3.7.3 Roedd tanwariant o £546k (12.46%) yn yr adain TGCh ar alldro, ond y rhagolwg yn chwarter 3 oedd tanwariant o £393k. Mae hyn yn wahaniaeth sylweddol o £154k. Parhau wnaeth y tanwariant sylweddol ar staffio ac roedd tanwariant o £510k ar ddiwedd y flwyddyn o ganlyniad i ailstrwythuro a’r gallu i recriwtio i swyddi gweigion. Roedd tanwariant o £47k ar gyllidebau system ffôn ac roedd tanwariant o £187k ar y gyllideb caledwedd TGCh. Fodd bynnag, cafodd y rhain eu netio yn erbyn gorwariant o £110k ar y cyllidebau meddalwedd. Codi tâl yn fewnol ar adrannau eraill am nwyddau sy’n gyfrifol am y prif wahaniaeth yn yr alldro o gymharu â’r rhagolwg yn chwarter 3.

3.7.4 Roedd tanwariant o £89k (7.22%) yn yr Adain Trawsnewid Corfforaethol ar alldro, ond, yn chwarter 3, roedd disgwyl tanwariant o £77k ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd yr holl gyllidebau yn parhau i fod yn unol â’r rhagolygon, heblaw bod swydd wedi dod yn wag yn Cyswllt Môn yn ystod y chwarter olaf.

3.8 Adnoddau (ac eithrio Budd-daliadau a Roddwyd)

3.8.1 Roedd tanwariant o £26k (0.67%) yn y swyddogaeth Adnoddau ar alldro. Yr alldro a ragwelwyd yn chwarter 3 oedd tanwariant o £90k. Mae'r prif newidiadau o chwarter 3 i alldro i'w gweld, yn bennaf, yn yr adain Refeniw a Budd-daliadau. Y rhagolwg yn chwarter 3 oedd tanwariant o £40k yn yr adain, ond sefyllfa gytbwys oedd yr alldro ar alldro. Yn ystod chwarter olaf y flwyddyn, defnyddiwyd llai o staff asiantaeth na'r disgwyl, roedd incwm grant a dderbyniwyd yn llai na'r rhagolygon ac roedd costau postio'n llawer uwch na'r disgwyl.

3.8.2 Yn ôl y disgwyl, roedd yr Adain Gyfrifeg wedi gorwario o ganlyniad i orwariant o £50k ar gostau banc, roedd tanwariant o £21k ar Gaffael canolog ac roedd Archwilio Mewnol yn parhau i wynebu anawsterau o ran recriwtio staff, felly, roedd ganddynt danwariant o £62k ar alldro. Mae £45k o'r tanwariant yn y cyllidebau Caffael wedi cael ei drosglwyddo i gronfa wrth gefn glustnodedig er mwyn cyfrannu at gyllido'r Adolygiad Caffael sy'n mynd rhagddo ar hyn o bryd.

3.9 Busnes y Cyngor

3.9.1 Roedd tanwariant o £46k (2.29%) yn y swyddogaeth ar alldro. Yn chwarter 3, nodwyd bod disgwyl tanwariant o £54k (3.14%) ar alldro, ac mae hyn ychydig yn wahanol i'r alldro. Mae mân amrywiannau o gymharu â'r gyllideb, ond mae'r prif amrywiad o ganlyniad i lenwi swydd wag.

3.10 Costau Corfforaethol a Democrataidd

3.10.1 Roedd tanwariant o £76k (2.98%) yn y swyddogaeth ar alldro. Mae cyllidebau Corfforaethol a Democrataidd yn cael eu defnyddio ar gyfer addasiadau cyfrifyddu yn ogystal â gwariant dinesig.

3.10.2 Roedd gorwariant o £7k ar Gefnogaeth a Threuliau Aelodau, a'r rheswm am hyn yw bod Aelodau wedi dewis ymaelodi â'r cynllun pensiwn yn ystod y flwyddyn ariannol.

3.10.4 Roedd gorwariant o £38k ar Gwnsela Staff, yn unol â'r rhagolygon. Mae'r gyllideb hon yn cael ei harwain gan y galw. Roedd gorwariant o £38k ar Ffioedd Archwilio a £40k ar ffioedd Archwilio Grantiau, yn unol â'r rhagolygon. Roedd gorwariant o £19k ar Wasanaeth y Crwner, ond roedd hyn yn llawer gwell na'r disgwyl gan fod llai o waith wedi cael ei wneud gan y Crwner yn ystod y chwarter olaf. Roedd gorwariant o £44k ar yr Ardoll Prentisiaid ar alldro, oherwydd bod dyfarniadau cyflog yn uwch na'r gyllideb ac nid yw'r Awdurdod yn gallu rheoli'r gost hon. Roedd cyllidebau bychan amrywiol eraill yn tanwario gan liniaru'r gorwariant.

3.11 Rheoli Corfforaethol

3.11.1 Roedd tanwariant o £3k (0.34%) yn y swyddogaeth ar alldro. Yn chwarter 3, roedd gorwariant o £5k yn cael ei ragweld ar alldro. Y rheswm am hyn yw nad ydi 100% o gostau staff yn cael eu cynnwys yn y gyllideb, a chafwyd tanwariant bychan o £5k ar gyflenwadau a gwasanaethau cyffredinol.

4. Cyllid Corfforaethol (gan gynnwys Budd-daliadau a Roddwyd)

4.1 Roedd tanwariant o £401k (-3.48%) ar Gyllid Corfforaethol, gan gynnwys Budd-daliadau a roddwyd, ar ddiwedd y flwyddyn.

4.2 Roedd y gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys rhai eitemau a gadwyd yn ganolog fel cyllidebau wrth gefn ac roedd cyfanswm y cyllidebau hyn yn £4,479k. Trosglwyddwyd y mwyafrif o'r cyllidebau hyn, £3,872k, i gyllidebau Gwasanaeth yn ystod y flwyddyn. Trosglwyddwyd £300k i'r Cynllun Cymorth i Brynu, gan adael alldro o £307k. Mae Atodiad C yn cynnwys crynodeb o'r cyllidebau wrth gefn. Mae ad-daliadau yn gysylltiedig â gwerth ardrethol y mae'r Awdurdod wedi llwyddo eu hawlio'n ôl yn ystod y flwyddyn ariannol wedi'u cynnwys yn y cyllidebau wrth gefn. Byddant yn cael eu trosglwyddo i'r Balansau Cyffredinol.

4.3 Mae'r gyllideb cyllid cyfalaf yn cynnwys 3 elfen: y swm a roddir o'r neilltu ar gyfer ad-daliadau yn y dyfodol (Darpariaeth Refeniw Isaf - DRI), llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfredol a llog a dderbynnir ar falansau arian parod yng nghyfrifon banc a buddsoddiadau eraill y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi elwa ar gynnydd mewn cyfraddau llog ac mae buddsoddiadau'n cynhyrchu symiau sylweddol o incwm llog ac mae cyfanswm yr incwm a dderbyniwyd £355k yn uwch na'r gyllideb o £1m. Er hynny, roedd y DRI a llog i'w dalu £174k yn uwch na'r gyllideb. O ganlyniad, mae tanwariant o £181k ar y gyllideb Cyllido Cyfalaf.

4.4 Roedd cyllideb Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn caniatáu ar gyfer cynnydd yn nifer yr achosion a chynnydd yn y Dreth Gyngor. Yn gyffredinol, mae nifer y ceisiadau yn cynyddu ar ddiwedd yr haf wrth i waith tymhorol ddod i ben, ond nid oedd unrhyw gynnydd sylweddol yn y llwyth achosion yn ystod Hydref / Gaeaf 2023. Yn seiliedig ar y lefel bresennol o ddyfarniadau a roddwyd, mae'n bosib y gwelir tanwariant ar y gyllideb hon, ond mae'r sefyllfa'n newid wrth i'r argyfwng costau byw barhau, a gallai'r cynnydd a ragwelir mewn diweithdra dros y misoedd nesaf hefyd gynyddu nifer y bobl sy'n derbyn cymorth drwy'r cynllun hwn. Roedd tanwariant o £574k ar alldro.

4.5 Mae'n ofynnol hefyd i'r Cyngor ddarparu ar gyfer y posibilrwydd o golli incwm oherwydd dyledion drwg ac amheus. Mae'r ddarpariaeth yn cael ei chyfrifo yn seiliedig ar faint, oed a'r math o ddyled a chan ei bod yn anodd iawn cyfrifo'r ffigwr hwn cyn diwedd y flwyddyn ariannol, nid oes darpariaeth yn cael ei wneud ar gyfer y swm hwn yn y gyllideb. Ar gyfer 2023/24 mae cynnydd o £595k wedi cael ei neud i'r Ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus ac mae'r swm hwn wedi'i godi ar y Cyfrif Refeniw.

5. Casglu'r Dreth Gyngor

5.1 Mae cyllideb Cronfa'r Dreth Gyngor yn cael ei phenderfynu gan ddefnyddio amcangyfrif o'r ddyled y gellir ei chasglu ar gyfer y flwyddyn bresennol yn unig, yn seiliedig ar ffigwr sylfaen y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2022. Nid yw'n caniatáu ar gyfer ôl-ddyledion o flynyddoedd a fu a gasglwyd, addasiadau i rwymedigaethau yn codi o flynyddoedd y gorffennol (eithriadau, disgowntiau person sengl, trosglwyddo eiddo i drethi busnes ac ati), newidiadau yn sylfaen y dreth ar gyfer y flwyddyn gyfredol, neu ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn ddieithriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Ar hyn o bryd, mae incwm y Dreth Gyngor graidd £513k yn is na'r gyllideb ar alldro.

5.2 Dyluniwyd premiwm y Dreth Gyngor i annog perchnogion eiddo gwag ac ail gartrefi i ddychwelyd yr eiddo i ddefnydd cyffredinol ac, fel y cyfryw, mae risg y gallai nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm ostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Er mwyn lliniaru'r risg hwn, gosodwyd sylfaen y dreth ar gyfer eiddo sy'n talu'r premiwm ar 80% ac, os nad yw nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm yn gostwng yn sylweddol, yna bydd y gyllideb yn cynhyrchu gwarged. Unwaith eto, mae'r premiwm sy'n daladwy ar ail gartrefi wedi gostwng oherwydd bod eiddo wedi trosglwyddo o'r gofrestr ddomestig i'r gofrestr Trethi Busnes ond, er bod eiddo wedi cael eu trosglwyddo, mae niferoedd cyffredinol ail gartrefi wedi aros yn weddol gyson ac, oherwydd hynny, mae gwarged o £176k ar gyllideb Premiwm y Dreth Gyngor ar alldro.

6. Arbedion Cyllidebol 2023/24

6.1 Nid oedd angen i'r gwasanaethau wneud unrhyw Arbedion Cyllidebol yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24.

7. Costau Asiantaeth ac Ymgynghorwyr

7.1 Yn ystod y flwyddyn, gwariwyd £1.584m ar staff Asiantaeth. Roeddent yn cael eu cyllido'n rhannol, yn bennaf, o gyllidebau staff oherwydd eu bod yn gysylltiedig â swyddi gweigion, tra bod £1.015m yn ymwneud â staff cyflenwi ar gyfer swyddi gweigion. Gwariodd y Gwasanaeth Gwastraff £299k ar weithwyr mewn canolfannau ailgylchu. Mae manylion llawn wedi'u cynnwys yn Atodiad CH.

7.2 Gwariwyd cyfanswm o £799k ar Ymgynghorwyr yn ystod y cyfnod rhwng Ionawr a Mawrth 2024, a chyllidwyd £502k o'r gwariant hwnnw gan grantiau neu o ffynonellau allanol. Cyfanswm y gwariant ar gyfer y flwyddyn Ebrill 2023 i Fawrth 2024 oedd £1.804m. Mae Atodiad D yn cynnwys crynodeb llawn o wariant fesul gwasanaeth, yn ogystal â manylion ychwanegol am y gwariant.

8. Casgliad

8.1 Mae'r Cyngor wedi wynebu nifer o faterion yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24, ac maent wedi cael effaith sylweddol ar sefyllfa ariannol y Cyngor a'i allu i ddarparu rhagolygon cywir o'r sefyllfa ariannol. Maent yn cynnwys:-

i. Anawsterau parhaus o ran recriwtio staff ac, oherwydd hynny, mae nifer o swyddi wedi bod yn wag am gyfnod, er y dylid nodi fod Gwasanaethau wedi cael cais, yn ystod ail hanner y flwyddyn, i geisio cadw swyddi yn wag cyn hired â phosib, er mwyn lleihau costau a gwella sefyllfa ariannol y Cyngor.

ii. Mae'r galw am wasanaethau'n parhau i fod yn anwadal, yn enwedig gofal cymdeithasol Oedolion a Phlant, atal digartrefedd a gwasanaethau addysg tu allan i ysgolion. Mewn rhai gwasanaethau, gall cost pob achos fod yn sylweddol a gall newid bychan yn nifer yr achosion gael effaith sylweddol ar gyfanswm cost y gwasanaeth.

iii. Unwaith eto, mae derbyn cyllid grant ychwanegol yn hwyr yn y flwyddyn wedi effeithio ar y rhagolygon ariannol, er y dylid nodi bod lefel y cyllid grant ychwanegol wedi gostwng yn sylweddol yn 2023/24.

iv. Oherwydd cyflwr asedau'r Cyngor (adeiladau, cerbydau, isadeiledd ac offer TG) bu cynnydd mewn gwariant brys sy'n angenrheidiol i gynnal asedau mewn cyflwr gweithredol derbyniol. Gall y gwariant hwn fod yn wariant sydd heb ei gynllunio ac mae'n cael effaith ar y rhagolygon ariannol.

8.2 Mae'r alldro ariannol cyffredinol, incwm ar hap unwaith ac am byth a bod mewn sefyllfa i ryddhau cronfeydd wrth gefn clustnodedig yn ôl i falansau cyffredinol y Cyngor gan fod risgiau wedi lleihau, yn golygu bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn gryf ac mae lefel y balansau cyffredinol yn iach.

8.3 Fel y gwelwyd yn 2024/25, mae'r Cyngor yn dibynnu, ar hyn o bryd, ar ddefnyddio ei falansau cyffredinol i osod cyllideb gytbwys ac mae'n golygu fod y Cyngor yn cael yr amser angenrheidiol i newid ei ffordd o gyflenwi gwasanaethau. Mae canlyniad blwyddyn ariannol 2023/24 yn caniatáu i'r Cyngor ystyried, unwaith eto, defnyddio cronfeydd wrth gefn fel ffynhonnell cyllido tymor byr wrth osod cyllideb 2025/26. Er nad yw'r Cyngor yn debygol o fedru dyrannu'r un lefel o gronfeydd wrth gefn ag mewn blynyddoedd a fu, mae'n parhau i fod o gymorth sylweddol er mwyn cwrdd â'r her o osod cyllideb gytbwys yn 2025/26 a 2026/27.

ATODIAD B

Alldro Refeniw ar gyfer y Flwyddyn Ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2024

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Flynyddol Annual Budget	Alldro Dros Dro / Provisional Outturn	Cyfanswm Dros Dro Amrywiant Alldro / Provisional Total Outturn Variance	Gor / (Tan) Wariant dros dro fel % o'r Gyllideb Gyfan / Provisional Over/(Under)spend as a % of Total Budget	Gwahaniaeth yn y cyllidebau a reolir gan y gwasanaethau o gymharu â Ch3 / Difference to Qtr 3 on Service Controlled Budgets
	£'000	£'000	£'000	£'000	%
Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc ***Education, Skills and Young People***					
Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion *Delegated Schools Budget*	57,423	57,423	0	0.00%	0
Addysg Canolog *Central Education*	5,183	4,671	(512)	(9.88%)	(326)
Diwylliant *Culture*	1,441	1,329	(112)	(7.75%)	(17)
Gwasanaethau Oedolion ***Adult Services***	35,780	35,195	(585)	(1.64%)	188
Gwasanaethau Plant ***Children's Services***	13,133	14,536	1,403	10.68%	1,000
Tai ***Housing***	2,833	2,770	(63)	(2.22%)	(85)
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo ***Highways, Waste & Property***					
Priffyrdd *Highways*	7,928	8,007	79	0.99%	(196)
Eiddo *Property*	2,153	2,259	106	4.91%	(67)
Gwastraff *Waste*	10,138	9,625	(513)	(5.06%)	(301)

Gwasanaeth/Swyddogaeth ***Service/Function***	**2023/24 Cyllideb Flynyddol Annual Budget**	**Alldro Dros Dro / Provisional Outturn**	**Cyfanswm Dros Dro Amrywiant Alldro / Provisional Total Outturn Variance**	**Gor / (Tan) Wariant dros dro fel % o'r Gyllideb Gyfan / Provisional Over/(Under)spend as a % of Total Budget**	**Gwahaniaeth yn y cyllidebau a reolir gan y gwasanaethau o gymharu â Ch3 / Difference to Qtr 3 on Service Controlled Budgets**
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd ***Regulation & Economic Development***					
Datblygu Economaidd *Economic Development*	3,414	2,914	(500)	(14.65%)	(154)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd *Planning and Public Protection*	3,221	3,039	(182)	(5.65%)	(111)
Trawsnewid ***Transformation***					
Adnoddau Dynol *Human Resources*	1,670	1,667	(3)	(0.20%)	12
TGCh *ICT*	4,381	3,835	(546)	(12.46%)	(393)
Trawsnewid Corfforaethol *Corporate Transformation*	1,229	1,140	(89)	(7.22%)	(77)
Adnoddau ***Resources***	3,962	3,936	(26)	(0.67%)	(90)
Busnes y Cyngor ***Council Business***	2,018	1,972	(46)	(2.29%)	(65)
Costau Corfforaethol a Democrataidd ***Corporate & Democratic costs***	2,548	2,472	(76)	(2.98%)	(59)
Rheolaeth Corfforaethol ***Corporate Management***	817	814	(3)	(0.34%)	5
-					
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer ac na ellir eu rheoli: yswiriant, costau pensiwn a dileu drwg ddyledion / lwfansau amhariad ar incwm gwasanaethau *Unbudgeted, uncontrollable costs: insurances, pension costs and bad debt write offs / impairment allowances on services income*					
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaethau **Total Service Budgets**	159,272	157,603	(1,669)	(1.05%)	(736)

Gwasanaeth/Swyddogaeth *Service/Function*	2023/24 Cyllideb Flynyddol Annual Budget	Alldro Dros Dro / Provisional Outturn	Cyfanswm Dros Dro Amrywiant Alldro / Provisional Total Outturn Variance	Gor / (Tan) Wariant dros dro fel % o'r Gyllideb Gyfan / Provisional Over/(Under)spend as a % of Total Budget	Gwahaniaeth yn y cyllidebau a reolir gan y gwasanaethau o gymharu â Ch3 / Difference to Qtr 3 on Service Controlled Budgets
Ardollau *Levies*	4,495	4,495	0	(0.01%)	0
Rhyddhad Trethi Dewisol *Discretionary Rate Relief*	105	140	35	32.86%	0
Cyllido Cyfalaf *Capital Financing*	4,329	4,148	(181)	(4.17%)	(382)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill *General & Other Contingencies*	307	(1,728)	(2,035)	(662.61%)	(1,231)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol y Cyngor Council's General *Reserves*	(3,780)	(2,052)	1,728	(0.00%)	1,201
Cyfraniad CRT y Gwasanaethau Cefnogol *Support Services contribution HRA*	(800)	(769)	31	(3.86%)	0
Budd-daliadau a Roddwyd *Benefits Granted*	6,861	6,287	(574)	(8.36%)	(200)
Na ellir ei reoli *Uncontrollable*	0	595	595	0.00%	400
Cyfanswm Cyllid Corfforaethol ***Total Corporate Finance***	11,517	11,116	(401)	(3.48%)	(212)
Cyfanswm 2023/24 ***Total 2023/24***	**170,789**	**168,720**	**(2,070)**	**(1.21%)**	**(948)**
Cyllido ***Funding***					
Trethi Annomestig *NDR*	(22,823)	(22,823)	0	0.00%	0
Y Dreth Gyngor *Council Tax*	(44,231)	(43,718)	513	(1.16%)	106
Premiwm y Dreth Gyngor *Council Tax Premium*	(2,893)	(3,069)	(176)	(6.09%)	106
Grant Cynnal Refeniw *Revenue Support Grant*	(100,842)	(100,842)	0	0.00%	0
Cyfanswm Cyllid 2023/24 ***Total Funding 2023/24***	**(170,789)**	**(170,452)**	**337**	**(0.20%)**	**212**

Gwasanaeth/Swyddogaeth ***Service/Function***	**2023/24 Cyllideb Flynyddol Annual Budget**	**Alldro Dros Dro / Provisional Outturn**	**Cyfanswm Dros Dro Amrywiant Alldro / Provisional Total Outturn Variance**	**Gor / (Tan) Wariant dros dro fel % o'r Gyllideb Gyfan / Provisional Over/(Under)spend as a % of Total Budget**	**Gwahaniaeth yn y cyllidebau a reolir gan y gwasanaethau o gymharu â Ch3 / Difference to Qtr 3 on Service Controlled Budgets**
Cyfanswm yr alldro yn cynnwys effaith y cyllido ***Total outturn including impact of funding***	**0**	**(1,7320)**	**(1,732)**	**1.02%**	**(736)**

ATODIAD C

Sefyllfa Alldro Cyllidebau Wrth Gefn 2023/24

	Cyllideb £	Trosglwyddo i Wasanaethau £	Gwirioneddol £	Trosglwyddwyd i gronfeydd wrth gefn clustnodedig £	Sefyllfa Alldro £
Cronfa Wrth Gefn Cyffredinol	400,737	- 261,001	-	-	-139,736
Cyflog a Graddfeydd	100,000	-300,200	-	-	200,200
Chwyddiant Cyflog	2,000,000	-1,686,646	-	-	-313,354
Cynllun Cymorth i Brynu Tai	1,501,907	-1,201,907	-	300,000	-
Twf Rhanbarthol – Bwrdd Uchelgais Economaidd	86,250	-74,070	-	-	-12,180
Cynllun Hyfforddai	340,000	-340,000	-	-	-
Newid Hinsawdd	50,000	-7,950	-	-	-42,050
Gwerth Ardrethol Oriel Ynys Môn	-	-	-1,727,879	-	-1,727,879
Cyfanswm Cronfa wrth Gefn Cyffredinol ac eraill	**4,478,894**	**-3,871,774**	**-1,727,879**	**300,000**	**-2,034,999**

ATODIAD CH

Costau Asiantaeth Ebrill 2023 i Mawrth 2024

Gwasanaeth	Swm £	Ffynhonnell Cyllido (Cyllideb Graidd Benodol / Cyllideb staffio nas ddefnyddiwyd / Grant / Cyfraniad Allanol)	Parhaol / Dros Dro	Pwrpas
Economaidd ac Adfywio	5,257	Cyllideb Staff nas defnyddiwyd……..	Dros Dro	Absenoldeb mamolaeth deiliad swydd. Daeth yr asiantaeth i ben ar 12 Mai, 2023
	-630	Cyllideb Craidd	Dros Dro	Gorfodi Tai
	4,627			
Ysgolion	55,715	Cyllideb Craidd	Dros Dro	Athrawon llanw mewn maes arbenigol
	55,715			
Gwastraff	298,692	Cyllideb Craidd Benodol	Dros Dro	Tasgau ychwanegol eu hangen dros dymor byr
	60,563	Cyllideb Craidd Benodol / Cyfraniad Allanol		Tasgau Penodol ar y Safle
	359,255			
Gwasanaethau Plant	289,744	Cyllideb Craidd	Dros Dro	Llenwi swyddi gwag
	289,744			
Gwasanaethau Oedolion	708,206	Cyllideb Craidd	Dros Dro	Llenwi swyddi gwag
	17,032	Ariannwyd a Grant	Dros Dro	Llenwi swyddi gwag
	725,238			
Adnoddau	42,394	Cyllideb staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Gwaith Cymhorthdal
	49,328	Cyllideb staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Cyfrol waith
	57,980	Cronfa wrth gefn wedi'i Clustnodedig	Dros Dro	Cyfrol waith
	149,701			
Cyfanswm	**1,584,280**			

ATODIAD D

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr Ebrill 2023 i Mawrth 2024

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr fesul Gwasanaeth					
Gwasanaeth	**Ch1 £**	**Ch2 £**	**Ch3 £**	**Ch 4 £**	**Cyfanswm 2023/24 £**
Addysg Canolog	4,525	8,714	9,025	16,530	**38,794**
Diwylliant	0	0	17,500	24,711	**42,211**
Economaidd ac Adfywio	101,463	176,417	482,417	460,151	**1,220,448**
Eiddo	0	0	7,537	0	**7,537**
Priffyrdd	4,727	22,227	42,402	226,952	**296,308**
Ysgolion	0	0	0	0	**0**
Gwastraff	6,236	8,885	6,279	34,720	**56,120**
CRT	0	0	0	15,630	**15,630**
Tai	0	0	2,900	0	**2,900**
Corfforaethol a Democrataidd	0	0	0	2,400	**2,400**
Gwasanaethau Oedolion	0	0	0	0	**0**
Gwasanaethau Plant	0	0	0	2,250	**2,250**
Corfforaethol	0	0	0	0	**0**
Trawsnewid	5,365	2,466	6,973	10,675	**25,479**
Busnes y Cyngor	14,995	18,696	6,620	0	**40,310**
Adnoddau	9,970	0	38,426	4,900	**53,296**
Cyfanswm	**147,280**	**237,405**	**620,079**	**798,919**	**1,803,684**
Cyllidwyd gan:					
Cyllideb Craidd	44,046	103,980	181,943	276,300	**606,269**
Grant	5,227	73,435	376,828	328,394	**783,885**
Cyfraniad Allanol	82,524	55,473	57,218	173,928	**369,142**
Arian Wrth Gefn / Darpariaethau	15,484	4,517	4,090	20,298	**44,388**
Cyfanswm	**147,280**	**237,405**	**620,079**	**798,919**	**1,803,684**